

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. VI. Veneratio Sanctis, ac nominatim S. Sergio, sæculo sexto ac paulo
serius, etiam in Occidente, delata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A donaria mitti contigerit, anno quidem 391, quæ in priori, anno autem 395 aut certe non multo post, quæ in posteriori e duabus præfatis inscriptionibus recensentur.

nec, quin Chosroes, qui tamen Christianam fidem amplexus non est,

84 Porro quæcumque proxime recitatum Historiæ Ecclesiasticæ Euagrius caput suppediat, ea pariter in Historiæ Ecclesiasticæ a se concinnatæ lib. XVIII cap. 21 et seq. Nicephorus Callistus intulit, uti etiam in Ecclesiasticos, quos concinnavit, Annales ad annum proxime dictum 395 Baronius; posterior autem hic scriptor e Christophoroni versione transcriptis, quibus Euagrius postremo transcriptum, quo ea complectitur, caput claudit, sequentibus hæc verbis, Hæc donaria a Chosroe oblata ea loqui videntur, quæ cum prophetia Balaam consentiunt: Quod plane Dei Providentia factum est, ut gentilium linguæ verba salutaria proferrent, mox subiungit: Digna quidem, quæ cubitalibus, ut aiunt, litteris formarentur, quo novatores magis rubore suffusi taceant, cum etiam ab infidelibus et idololatriis redarguantur in veneratione sanctissimæ Crucis et cultu sanctorum Martyrum, dum talia loquitur ethnicus, sua tamen conscientia Christianus, veritus publice profiteri, quid sentiret, ne rebellem experiretur populum, quem omnibus demulcere officiis hoc sui regni exordio satagebat. Hæc Baronius, et recte sane. Utinam modo, quam noscebat, fidei veritatem tandem Chosroes fuisset professus, nec miser in infidelitate infelicem in modum occubisset! Sunt quidem, qui Chosroem Christiana sacra fuisse amplexum, litteris mandarint; verum hosce a vero procul aberrasse, luculenter evincunt, quæ Chosroes postmodum, suscepto contra Orientale imperium, quo Mauritii imperatoris, cuius auxilio regnum suum recuperarat, necem ulcisceretur, crudelissimo bello, in Christianos gessisse noscitur.

Sancto etiam templum extruxerit, dubium apparet,

85 Princeps hic interim non tantum supra recensitis donariis gratum sese ob accepta beneficia erga S. Sergium exhibuit, verum etiam extructo in ejus honorem templo. Ita apud Assemanum in Bibliotheca Orientali tom. III, part. 1, pag. 412 docet Barhebræus. En ejus verba: Edificavit autem, inquit, Chosroes tria amplissima templa, alterum Deiparæ, Apostolorum alterum, tertium S. Sergii martyris, quæ et patriarcha Antiochenus consecravit. Non raro quidem, ut in præfato Opere Assemanus ostendit, a veritate Barhebræus aberrat; ast, vera illum hic prædicare, reor, quod ei etiam suffragetur Abulpharajus, in Dynastiarum Historia, anno 1665 Oxoniæ typis vulgata, pag. 98 diserte tradens, Miyapharekini templum S. Sergii martyri a Chosroe fuisse extructum. Romanis, inquit de Chosroë loquens, etiam Daram et Miyapharekinum restituit, duoque Christianis templa Miyapharekini extruxit, alterum nomini beatæ Virginis, alterum nomini Mar Sergii martyris dicatum. Chosroem Romanis duas civitates dedisse, Euagrius Hist. Eccl. lib. vi cap. 19 memorat: etiam prodit; cum autem alteram ex his etiam Daram, alteram Martyropolim vocet, dubitandum non est, quin hanc ipsam civitatem, quæ, ut Procopius lib. III de Edificiis cap. 2 docet, in Armenia ad flumen Nymphium sita est, per Miyapharekinum Abulpharajus designet, dictam scilicet civitatem, quam a Saracenis Miepherkin nominari Baudrandus in Lexico Geographico affirmat, deducto a lingua Saracenicæ seu Arabicæ nomine sic appellans. Atque ita ex Abulpharajio modo habemus, non tantum S. Sergio

templum Chosroem extruxisse, verum etiam quo loco id fecerit.

86 Porro in Actis S. Anastasii Persæ, anno 628 martyrio in Assyria coronati, ad diem 22 Januarii apud non datis, num. 55 monasterii S. Sergii, quod a Bethsaloe, Assyriæ oppido, sex milliariis a Discartas seu Dastager Chosrois palatio, disito, unico dumtaxat, uti in Commentario Actis illis prævio num. 12 docuimus, milliario abfuerit, mentio instituitur, et in Elogio sanctæ Cholinduch, ad 15 Julii diem apud nos etiam dato, oratorium S. Sergii, quod, cum Sancta illa sæculi VII initio ad Dominum migravit, Daram inter et Nisibim, Mesopotamiæ civitates, exstiterit, commemoratur. Quare, cum et hoc oratorium a monasterio S. Sergii, in Actis S. Anastasii commemorato, et a binis hæc locis sacris templum, quod S. Sergio a Chosroe fuisse extructum, Barhebræus et Abulpharajus scribunt, ex jam assignato, quem habent, situ diverso palam sit distingui, præter Resaphensem ecclesiam tria adhuc alia innotescunt loca sacra, quæ S. Sergius jam inde a sæculo septimo, verosimiliterque etiam jam inde a sexto nomini suo in Oriente consecrata habuerit. Sed hæc de insigni veneratione, quam S. Sergio nominatim ibidem tunc fuisse delatam, Gregorii Turonensis textus, § seq. proxime recitandus, etiam evincit, jam dicta sufficienti; ad Occidentem modo gradum faciamus.

AUCTORE
C. B.

isque sæculo VI duo adhuc alia loca sibi in Oriente sacra habuit.

§ VI. Veneratio Sanctis, ac nominatim S. Sergio, sæculo sexto ac paulo serius, etiam in Occidente, delata.

Quæ S. Sergio insignis plane, uti hactenus adducta ostendunt, in Oriente sæculo sexto fuit nominis celebritas, ea quoque ad Occidentem eodem sæculo sese extendit. Res ex § præsentis dicendis patescet. Gregorius Turonensis, qui sæculo VI floruit, in Opere, quod de Gloria Martyrum inscribitur, lib. 1, cap. 97 de nostro S. Sergio (neque enim de alio Sancto homonymo cum vel hic, vel locis infra citandis tractare, cuiquam hactenus visum est) ita scribit: Sergius quoque martyr multa signa in populis facit, curans infirmitates, sanansque languores fideliter deprecantium. Unde agitur, ut ex hoc ingenti basilicæ (Resaphensem S. Sergii ecclesiam a Gregorio hic commemorari, dubitandum non apparet) vel promittantur vota, vel munera deferantur, ex quibus nihil omnino licet subtrahere aut auferre. Quod si quis fecerit, mox judicium aut noxæ aut mortis incurrit. Ob hanc vero devotionem multi res suas Sancto devovent, scilicet ut ejus virtute munitæ non diripiantur a malis. Denique anus erat exigua, et credo Evangelicæ illius pauperulæ similis, quæ quondam duo minuta, cum nihil aliud haberet, in gazophylacium devote jactavit. Ergo hæc pauculos gallinarum pullos habebat, quos ex voto basilicari ditioni subderat, daturæ domo ipsius, cum necessitas flagitasset. Igitur cum ad festivitatem Sancti multi populi advenissent, duo conventionem facta, qui hos pullos olim viderant, unum furto subtrahunt, incisoque capite, detractis plumis, truncatisque

E Gregorio Turonensi, cuius hæc verba dantur,

F

AUCTORE
C. B.

catisque pedibus, positum in vase cum aqua super ignem levant, instanterque succendunt. Fervet autem latex validissime, sed caro furtiva non coquitur. Etiam fervendo aqua consumitur, nec prorsus pullus ille mollitur. Tentant crebro manibus, et unguem conantur infligere, sed duriores sentiunt, quam misissent. Interim adsunt convivæ evocati ad epulum, nullatenus sumpturi de apparatu. Exstat mensa niveis velata mantilibus, opere plumario exornata. Conversis cibis in novam duritiem, catinus lymphis sæpe diluitur, sed nihil coctum, quod in eo exhibeant, invenitur, sicque novo miraculo epulis redactis in saxum, confusis invitatoribus, verecundantibus invitatis, a cæna cum pudore discessum est.

illustre admodum S. Sergii nomen sæculo sexto in Gallia fuisse, intelligitur;

88 *Hactenus Gregorius; ait autem tom. V Monumentorum Ecclesiasticorum pag. 496 Tillemontius, miraculum, quod sanctus ille Tironensis antistes verbis recitatis refert, simplicitati sæculi, quo Gregorius vivebat, magis congruere, quam sæculi septimi decimi, quo ipsemet laudata Monumenta Ecclesiastica contexit, subtilitati. Et vero cum Gregorius incertis narrationibus fidem subinde adhibuisse noscatur, dubitari non immerito potest, an ex ambigua duntaxat fidei rumore præfatum miraculum non intellexerit, maxime cum id, si vere evenerit, non in Gallia, sed in Syria longissime a loco, quo Gregorius commorabatur, dissita acciderit, uti ex ipso verborum, quibus a Gregorio narratur, contextu apparet. Verum etsi res ita habeat, nec, quæ hic Gregorius memoriæ prodit, ad Galliam spectent, ex eo tamen, quod a Gregorio sæculo VI scriptore, memorentur, notaque proinde ac credita in Gallia tum fuerint, illustre admodum hoc ipso sæculo S. Sergii nomen in regno illo fuisse, colligendum apparet. Adhæc, unde id ipsum etiam pari de causa colligas, idem Gregorius lib. VII Historiæ Francorum cap. 51 etiam refert, in Oriente existitisse regem, qui, majori S. Sergii digito munitus, illustrem de inimicis suis victoriam reportavit. Non quidem quis rex is fuerit, edicit, certeque, quo minus is Chosroes, Persarum rex proxime memoratus, esse potuerit, ratio temporis, uti partim ex jam dictis, partim ex dicendis pronum erit eruere, omnino impedit. Verum etsi id ita sit, rei tamen hujus, quemadmodum addit, relatione factum est, ut Gundobaudus, qui pro Clotharii primi, Francorum regis, anno 561 vita functi, filio sese gerebat, partemque proinde in hujus hæreditate sibi debere contendebat, reliquiarum S. Sergii partem sibi desideravit. Cum vero Burdigalæ, ubi Gundobaudus tunc versabatur, in mercatoris Syriaci dono notabilis reliquiarum S. Sergii portio magna veneratione asservaretur, partem ex ea sibi Gundobaudus obtinuit; quod qui factum sit, Gregorius loco cit. exponit, cujus verba, quod ad S. Sergii gloriam ex dicendis multum faciant, atque, quæ jam proxime dixi, memoriæ prodant, huc transcribo.*

e Mummoli autem, quod ab eodem etiam Gregorio

89 *Sic itaque ibidem Gregorius habet: Erat tunc temporis Gundovaldus in urbe Burdegalensi a Bertchramno episcopo valde dilectus. Inquirens autem quæ ei causæ solatium præbere possent, narravit quidam, quod aliquis in partibus Orientis rex, ablato sancti Sergii martyris pollice, in dextro brachio corporis sui seruisset. Cumque ei necessitas ad depellendum inimicos obvenisset, in hoc confusus auxilio, ubi dextri lacerti exisset ulnam, protinus multitudo hostium, quasi Martyris oppressa virtute, labe-*

batur in fugam. Hæc audiens Gundovaldus D inquirere diligentius cœpit, quisnam esset in eo loco, qui reliquias sancti Sergii martyris meruisset accipere. Interea proditus ab episcopo Bertchramno Eufronius negotiator per inimicitiam, quia invitum aliquando eum totonderat, inhians facultati ejus. Quod ille dispiciens, ad aliam urbem transiens, casarie crescente, regreditur. Ait ergo episcopus: Est hic quidam Syrus, Eufronius nomine, qui, de domo sua ecclesiam faciens, hujus Sancti reliquias collocavit, et plurima ex his signa, virtute Martyris opitulante, conspexit. Nam cum tempore quodam Burdegalensis civitas maximo flagrare incendio, hæc domus, circumdata flammis, nullatenus est adusta. Ista eo dicente, statim Mummolus cursu rapido cum episcopo Bertchramno ad domum Syri accedit, vallatoque homine, pignera sibi sancta præcepit ostendi. Negat ille. Tamen cogitans, quod pro malitia aliqua ei hæc pararentur insidia, ait: Noli fatigare senem, nec Sancto inferre injuriam: sed, acceptis a me centum aureis, abscede. Illo quoque insistente, ut sanctas videret reliquias, ducentos aureos obtulit, et nec sit obtinuit, eum recedere, nisi ipsa pignera viderentur.

90 *Tunc Mummolus elevari ad parietem scalam jubet. (Erant enim in sublimi parietis contra altarium in capsula reconditæ) diaconum suum scandere præcepit. Qui per gradus scandens scalæ, adprehendens capsam, ita tremore concussus est, ut nec vivens putaretur ad terram reverti. Attamen accepta, ut diximus, capsula, quæ de pariete pendebat, detulit. Qua perscrutata, Mummolus os de Sancti digito reperit, quod cultro ferire non metuit. Posito enim desuper cultro, et sic de alio percutiebat. Cumque post multos ictus vix frangi potuisset, divisum in tres partes ossiculum diversas in partes dilabitur. Credo, non erat acceptum Martyri, ut hæc ille contingeret. Tunc, flente vehementius Eufronio, prosternuntur omnes in orationem deprecantes, ut Deus dignaretur ostendere, quæ ab oculis fuerant humanis ablata. Post orationem autem reperta sunt particulæ, ex quibus una Mummolus adsumta abscessit: sed non, ut credo, cum gratia Martyris, sicut in sequenti declaratum est. *Eventus enimvero, uti hic in fine Gregorius innuit, luculentissime probavit, audax temerariumque, quod verbis recitatis refertur, Mummoli ducis facinus S. Sergii neutiquam placuisse. Neque enim vel Mummolus vel Gundobaldus, in cujus potissimum gratiam hic illud commiserat, ex oblati sancti Martyris reliquiis ullum commodum retulit, earumve, quod exspectabant, virtute de hostibus triumphavit, sed ambo Convenis, exercitu civitati huic a Guntchramno Francorum rege admoto anno 585 interierunt, uti ex laudato Gregorio in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad dictum annum num. 7 docet Cointius.**

hic narratur, facinore ibidem etiam tunc

91 *Verum etsi ita infeliciter tam Gundobaldo, quam Mummolo res cesserit, liquet tamen vel ex ipso, utut minime probando, posterioris hujus, quod ex Gregorio retuli, facinore, quam potens apud Deum S. Sergii patrocinium in Gallia existimatum tunc fuerit, ut sane, quin et tunc etiam magna in veneratione ibidem sanctus Martyr existiterit, dubitandum non sit. Verum quo circiter anno temerarium, quod retuli, Mummoli facinus fuit patratum. Gregorius Tironensis lib. VI Historiæ Francorum cap. 24 de Gundobaldo*

magni factum fuisse ejus patrocinium, patam est.

A *baldo sic scribit*: Hic cum natus esset in Galliis, et diligenti cura nutritus, ut regum istorum mos est, crinium flagellis per terga dimisis, literis eruditus, Childeberto regi a matre repræsentatur, dicente ea: Ecce, inquit, nepotem tuum, Clothacarii regis filium, et quia invisus habetur patri, suscipe eum, quia caro tua est. Quem ille, eo quod illi filii non essent, accipiens retinebat secum. Nunciatur hæc regi Clotachario, misitque fratri nuncios dicens: Dimitte puerum, ut veniat ad me. Nec moratus est, juvenem fratri direxit. Quo viso, Clotacharius jussit tonderi comam capitis ejus, dicens: Hunc ego non generavi. Igitur post Clotacharii regis obitum a Chariberto rege susceptus est. Quem Sigebertus accessit iterum amputavit comam capitis ejus, et misit eum in Agrippinensem civitatem, quæ nunc Colonia dicitur. Ille quoque, ab eo loco dilapsus, demissis iterum capillis, ad Narsetem abiit, qui Italia tunc præerat, ibique, uxore accepta, filios procreavit, et ad Constantinopolim accessit.

B
facinus illud
vel anno 582
vel aliquo e
tribus seqq.
evenit,

B 92 Hæc ad annum 562 Cointius supra laudatus in præfatis Francorum Annalibus refert, ac deinde, narrato ad annum 582, num. 10 Gundobaudi seu Gundobaldi aut etiam (varie enim a variis hoc nomen exaratur) Gundobadi et civitate Constantinopolitana in Galliam reditu, ad annum 585 num. 2 et seqq. e Gregorio Turonensi exponit, qui idem Gundobaldus hoc anno pro regni, quam sibi e patris sui, uti obtendebat, Clotharii hæreditate debere contendebat, parte adipiscenda bellum civile, Mummolo supra memorato, qui antea contra Saxones Longobardosque virtute bellica, hisce devictis, inclaruerat, aliisque nonnullis ducibus sibi adjunctis, in Gallia concitarit misereque in hoc una cum Mummolo aliisque, qui partes ejus fuerant amplexi, ipso anno 585 perierit. Jam vero cum hæc ita, et quidem ad annos, a Cointio (neque enim quidquam scriptoris hujus calculum suspectum hic reddi) annotatus, habuerint, nec, quemadmodum e supra recitatis Gregorii Turonensis verbis liquet, Mummolus prius, quam sese Gundobado, quod certe ante annum 582 non evenit, adjunxisset, assertas Burdigalæ apud Euphronium mercatorem Syriacum sacras S. Sergii exuvias invaserit, partimque abstulerit, consecrarium est, ut id vel anno 582, quo Gundobaldus Constantinopoli in Galliam rediit, vel aliquo e tribus sequentibus acciderit. Atque hinc modo habemus, S. Sergium in Galliis, si non citius, jam inde saltem ab anno circiter 582 miraculorum sanctitatisque fama inclaruisse, magnaque in veneratione ac æstimatione habitum fuisse.

C
reliquiarum-
quo S. Sergii,
quam se fecis-
se, Gregorius
scribit,

C 95 Gregorius Turonensis, qui, quod jam memoravimus, temerarium Mummoli facinus nos docet, sacras etiam S. Sergii reliquias in ecclesiæ, S. Perpetui, decessorum suorum uni, Turonis dedicatæ, baptisterio deposuit, uti ipsemet Historiæ Francorum lib. x affirmat. En, quibus id ibidem facit, verbo; Basilicas, inquit, sancti Perpetui adustas incendio reperi, quas in illo nitore vel pingi vel exornari, ut prius fuerant, artificum nostrorum opere imperavi. Baptisterium ad ipsam basilicam ædificari præcepi, in quo sancti Joannis cum Sergii martyris reliquias posui. Ita Gregorius; verum unde, quas sese in ecclesiæ S. Perpetui baptisterio deposuisse ait, reliquias acceperit, non edicit. Portione forsanhæ minutarum fuerint partium, in quas asserva-

tum apud Euphronium, mercatorem Syriacum, sacrum digiti S. Sergii ossiculum, cum a Mummolo, partem sibi ex hoc desideranti, multis ictibus (adi, quæ num. 90 recitavi, Gregorii verba) percuteretur, fuit dilapsum? Id enimvero mihi sat verosimile apparet, sive interim illas Gregorius ab ipsomet Euphronio dono acceperit, sive aliunde acquisierit. Ita autem animo vel idcirco comparatus sum, quod S. Sergii reliquias in dictæ ecclesiæ baptisterio deponi non ante contigerit, quam cum præfatum digiti S. Sergii ossiculum temerario Mummoli facinore varias in partes fuisset divisum, uti ex jam nunc dicendis patescet. Gregorius, quemadmodum mox iterum cit. Historiæ Francorum lib. x ipsemet docet, cathedralem Turonis S. Martini ecclesiam, alteramque ibidem S. Perpetui sacram, quas ambas, cum ad sedem Turonensem accessit, incendio exustas repererat, instauravit; verosimile autem apparet, Gregorio, ut citius cathedralis sua ecclesia, quam altera, instauraretur, curæ fuisse, ac proin, cum illius instauracioni anno demum episcopatus Gregorii septimo decimo, qui cum anno Christi 590 convenit manus ultima fuisse imposita ex iis, quæ ipsemet loc. cit. Gregorius scribit, videatur, ecclesiæ S. Perpetui instauracionem ante eundem annum 590 consignandam non esse.

E 94 Jam vero cum id ita sit, nec Gregorius, uti ex ipsis ejus verbis proxime recitatis apparet, S. Sergii reliquias in ecclesiæ S. Perpetui, antequam hanc instaurasset, baptisterio deposuerit, consecrarium est, ut id ante temerarium, quo digiti S. Sergii ossiculum in varias partes fuit divisum, Mummoli facinus, utpote non serius, quam anno, uti ex supra dictis liquet, 585 factum, haud evenerit. Verum etsi id ita sit, sacras equidem S. Sergii reliquias sæculo sexto adhuc labente a Gregorio Turonensi, utpote qui vitam ultra id non protraxerit, in ecclesiæ, S. Perpetui Turonis sacra, baptisterio fuisse depositas, indubitatum est; quod iterum, sanctum hunc Martyrem magna veneratione in Galliis jam inde a sæculo isto fuisse gavisum, utcumque ostendit. Nec eam sæculo proxime sequenti in eodem regno desiisse, argumento esse potest vel solum monasterium, in suburbio Andegavensi, Clodoveo II, Francorum rege, qui anno 656 obiit, regnante, in sanctorum Bacchi simul et Sergii honorem exstructum, ut Galliæ Christianæ antiquæ Scriptores tom. IV col. 820 docent. Sunt quidem, qui monasterium illud, quod, hodieque S. Sergii nomine decoratum, a monachis Benedictinis inhabitatur, a Nomenoio demum, Britannicæ principis, ducentis annis serius conditum fuisse, assererent; verum hi nullum prorsus pro se vadem antiquum allegant, falsique e Childeberti III, Francorum regis, anno 711 vita functi, diplomate, quod ibidem laudati Scriptores recitant, concincuntur. Ceterum non tantum in Galliis, verum etiam in ipsa urbe Roma SS. Sergius et Bacchus summa veneratione jam inde a sæculo sexto, ac forte etiam citius, fuisse videntur gavis.

AUCTORE
C. B.

E

depositionem
præcessit. Hæc
interim facta
est, labente
adhuc sæculo
sexto,

F

quo etiam, ut
apparet, Ro-
ma jam existi-
tit SS. Sergii
et Bacchi dia-
conia.

in

ACTORE
C. B.

in usum diaconiae existunt, statuit perpetuo tempore pro sustentatione pauperum in diaconiae ministerio deservire. Cum Gregorius tertius Papa anno 741, uti inter eruditos convenit, obierit, sacramque Romae SS. Sergio et Baccho, quam hic Anastasius memorat, aedem dumtaxat auverit, seu loco antiquae, quae parva erat, ampliorem exstruxerit, verosimillimum apparet, eam jam inde a saeculo sexto aut forte etiam citius existisse, ac proin SS. Sergium et Bacchum jam tum etiam Romae loco sacro, in honorem suum exstructo, fuisse decoratos. Sed haec de veneratione, Sanctis in Occidente etiam inde a saeculo sexto delata, modo disseruisse sufficiat; quanto honore iidem cultuque tum Romae, tum alibi sive in Oriente sive in Occidente sequioribus aut etiam ignotis temporibus fuerint affecti, nunc videamus.

§ VII. Ecclesiae locave tum Occidentis, tum Orientis sacra, in quibus vel Sancti post saeculum sextum aut certe a tempore incognito cultu ecclesiastico fuere affecti, vel sacra etiam eorum lipsana aut sunt aut fuerunt asservata.

Sancti susceptis ad suam, Resaphensem ecclesiam peregrinationibus

Ut in hoc tractando argumento, ordinatius procedam, confusionemque, quantum fieri poterit, evitem, ecclesias, aedesve sacras, in quibus vel Sanctos nostros speciatim coli vel sacras etiam eorum possideri exuvias, memoriae proditum invento, antiquitatis, qua quaeque in cultu illo possessioneve gaudent, ordine servato, recensere, idcirco etiam, cum commode fieri id potuerit, postremo dumtaxat, ne hunc perturbem, commemoraturus loco eas, quae quo tempore primum Sanctos colere sacrae eorum lipsana possidere inceperint, determinare haud queo. Hisce praemissis, rem ipsam aggredior. Frequentes fuisse saeculo quinto aut sexto ad Resaphensem SS. Sergii et Bacchi ecclesiam peregrinationes, supra docuimus; haec autem nec saeculo septimo et octavo desisse, jam nunc dicenda aperient. Apud Labbeum tom. VII Conciliorum col. 582 Stephanus monachus et librorum custos in concilio Nicæno secundo, actione quinta dixit, sibi a Dionysio, ecclesiae Ascalonis presbytero, narratum fuisse, abbatem Joannem anachoretam aliquando ad S. Sergium in Arapham (ita scilicet ibidem corrupte Resapha vocatur) peregrinari soluisse.

saeculo VII et serius honorati adhuc fuerunt,

97 Jam vero, cum dictum Nicænum concilium anno 787 celebratum fuerit, Dionysiusque presbyter, a quo sibi id narratum fuisse, Stephanus monachus tum dixit, Joanni anachoretæ, ad S. Sergium in Resapham peregrinari subinde solito, synchronus existisse videtur, consecrarium est, ut, cum anachoreta iste, nomine Joannes, aut saeculo octavo jam labente, aut septimo senescente, in vivo, ut apparet, exstiterit, verosimiliter etiam utroque hoc saeculo Resaphensis Sanctorum nostrorum ecclesia, non secus atque id duobus saeculis proxime prægressis factum

fuerat, a peregrinis, ad illorum opem confugientibus, frequentari adhuc soluerit; quod an, uti in Martyrologio Romano moderno indicari videtur, hodieque fiat, pro certo asseverare non ausim. Illam interim erga Sanctos venerationem nondum saeculo septimo, imo ne saeculo nono quidem ac decimo, desisse, credibile etiam apparet vel ex eo, quod tum insignis plane adhuc eorum in Oriente cultus exstiterit, prout argumento sunt tria, quæ vel amborum Sanctorum vel unius saltem Sergii nomini tunc ibidem exstiterit dicata, seu templa seu monasteria diversa, Tagritense nimirum in Mesopotamia, Tura-Saiense, e regione positæ in Mesopotamia ad Tigrim urbis Balat situm, et Gubense seu quod in inferiori regionis Gubæ parte positum erat. Ac primum quidem ex his anno circiter 673, secundum autem saeculo nono aut etiam citius, ac tertium denique saeculo decimo fuit exstructum, uti videre est apud Assemanum in Bibliotheca Orientali tom. II, pag. 422, 427 et 530; quo etiam posteriori loco invenies, in Gubensi monasterio SS. Sergii et Bacchi reliquias fuisse eodem, quo conditum id fuit, tempore depositas.

98 Atque hæc sunt, quæ de veneratione Sanctis in Resaphensi sua ecclesia post saeculum sextum delata dicenda occurrunt; ad alias modo ecclesias, quæ vel eos post hoc tempus cultu ecclesiastico honorare, vel sacras etiam eorumdem reliquias obtinere, sermonem converto; atque ut, quem mihi præfari, ordinem chronicum sequar, a patriarchali Venetiarum ecclesia, sita in ea, ut verosimilior habet sententia, urbis Venetæ parte, quæ Olivola olim dicebatur, quæque episcopatum ac Cathedralem basilicam complectitur, duco initium. Ughellus tom. V Italiae sacrae edit. an. 1655 in Patriarchis Venetis col. 1267 sic scribit: Ursus de Rivoalto, cognomento Baduarius, filius angeli et Joannis Participatii, principis Venetiarum, frater, Venetum gessit Pontificatum ann. MCCCXXI seditque annis XXXI. Hujus parentes viri devoti, inquit Dandulus, ecclesias S. Severi episcopi et S. Laurentii martyris sibi contiguas in geminas construxerunt, in quibus hic episcopus succedens S. Laurentii in virginum monasterium ad suum obitum commutari disposuit, eidemque sororem, virginem lectissimam, abbatissam præfecit. Hic Olivolensis Cathedralis ecclesiam sub S. Petri Apostoli nomine inchoavit, quam post quinque annos completam in Kal. Junii consecravit, et reliquias sanctorum Sergii et Bacchi in ea deposuit. Cum quartus hic Venetiarum, aut, si antiquum, quo is olim a Venetiarum, in qua residebat, urbis parte vocabatur, nomen mavis, Olivolensis episcopus sedem hanc, ut verbis recitatis docet Ughellus, anno 821 occupare inceperit, annisque triginta duobus tenuerit, consecrarium est, ut quod fecisse verbis recitatis idem episcopus traditur, SS. Sergii et Bacchi reliquias in cathedralem, quam Venetis exstruxerat, ecclesiam eo temporis spatio, quod inter annum 820 et annum 834 intercessit medium, transtulerit, ut computanti patebit.

F Venetaque patriarchalis ecclesia sacra eorum lipsana,

99 Verum unde, et quo circiter tempore illæ Sanctorum nostrorum reliquiae Venetias fuerant advectæ? Flaminio Cornelius, senator Venetus, in Ecclesiis Venetis a se illustratis tom. XIII, pag. 10 sic scribit: Eo (Christophoro II) ecclesiam Olivolensem administrante, Veneti, in concione publica congregati, sanxerunt anno MCCCIX ducalem sedem, de Mathemaucense urbe sublatam,

F Heracia Venetias allata a saeculo nono